

PATEIKIAMOS INFORMACIJOS APIBENDRINIMAS				PASTABOS																												
Bendra ekonominė informacija																																
	23-Lapkritis-23	30-Lapkritis-23	Pokytis	TR Centrinis bankas, TCB kursas paprastai žemesnis nei rinkos																												
1 EUR = ... TRY	31.4156	31.5154	0.3%																													
1 USD = ... TRY	28.7786	28.8209	0.1%																													
Borsa Istanbul (BIST-100 indeksas)	7.898	7.917	0.2%																													
<p>Metinė infliacija lapkritį pakilo iki 61,98%, ir tai yra aukščiausias rodiklis šiais metais (61,36% spalį). Iš pagrindinių grupių didžiausių metinį kainų šuolį pasiekė viešbučiai, kavinės ir restoranai – 92,86 proc., mažiausiai būstas — 37,54 proc. Maisto kainos lapkritį išaugo 67,16% (lyginant su 2022-11). Turkijos CB jau spalio mėnesį padidino 2023 m. metų pabaigos infliacijos prognozę iki 65% dėl padidėjusių maisto ir energijos išteklių kainų.</p>				AnadoluAjansi																												
<p><u>Vartotojų kainų indeksas</u> (CPI) lapkritį padidėjo 3,28 proc., lyginant su 2023-10. Nepriklausomos Infliacijos tyrimų grupės (ENAG) duomenimis, lapkričio mėnesį CPI padidėjo 5,58 proc., o metinė– 129,27 proc. (<i>pažymėtina, TVF specialistai skeptiškai vertina ir nepriklausomų tyrimų grupių metodologiją ir labiau yra linkę vadovautis oficialia statistika</i>). Turkijos centrinis bankas lapkritį padidino savo infliacijos prognozes šių metų galui ir kitiems metams atitinkamai iki 65% ir 36%. Pasak banko, infliacijos mažėjimas prasidėtų po to, kai 2024 m. gegužės mėn. ji pasieks 70–75 proc. Iš pagrindinių prekių ir paslaugų grupių didžiausių metinį kainų šuolį pasiekė viešbučiai, kavinės ir restoranai – 92,86 proc., tada sekė sveikatos apsauga (82,13 proc.), švietimas (81,49 proc.), o mažiausiai kilo būstų kainos – 37,54 proc. Septyni iš 10 produktų, kurių lapkritį labiausiai pabrango, buvo maistas (sviestas – 13,63 proc., konservai – 11,94 proc., šviežias pienas – 10,30 proc., sūris – 9,94 proc., džiovintos daržovės – 9,97 proc., paukštiena – 5,68 proc., ryžiai – 4,97 proc.).</p> <p>CPI (%), 2023 lapkritis</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023 lapkritis</th> <th>2022 lapkritis</th> <th>2021 lapkritis</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Pokytis per mėnesį</td> <td>3.28</td> <td>2.88</td> <td>3.51</td> </tr> <tr> <td>Pokytis lyginant su ankstesnių metų gruodžio mėn.</td> <td>60.09</td> <td>62.35</td> <td>19.82</td> </tr> <tr> <td>Metinis pokytis</td> <td>61.98</td> <td>84.39</td> <td>21.31</td> </tr> <tr> <td>Vidutinis pokytis per 12 mėn.</td> <td>53.40</td> <td>70.36</td> <td>17.71</td> </tr> </tbody> </table> <p>D-PPI (%), 2023 lapkritis</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2023 lapkritis</th> <th>2022 lapkritis</th> <th>2021 lapkritis</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Pokytis per mėnesį</td> <td>2.81</td> <td>0.74</td> <td>9.99</td> </tr> </tbody> </table>					2023 lapkritis	2022 lapkritis	2021 lapkritis	Pokytis per mėnesį	3.28	2.88	3.51	Pokytis lyginant su ankstesnių metų gruodžio mėn.	60.09	62.35	19.82	Metinis pokytis	61.98	84.39	21.31	Vidutinis pokytis per 12 mėn.	53.40	70.36	17.71		2023 lapkritis	2022 lapkritis	2021 lapkritis	Pokytis per mėnesį	2.81	0.74	9.99	<p>Duvar TUIK TUIK X (TR FinMin) X (ENAG)</p>
	2023 lapkritis	2022 lapkritis	2021 lapkritis																													
Pokytis per mėnesį	3.28	2.88	3.51																													
Pokytis lyginant su ankstesnių metų gruodžio mėn.	60.09	62.35	19.82																													
Metinis pokytis	61.98	84.39	21.31																													
Vidutinis pokytis per 12 mėn.	53.40	70.36	17.71																													
	2023 lapkritis	2022 lapkritis	2021 lapkritis																													
Pokytis per mėnesį	2.81	0.74	9.99																													

AKTUALIOS TURKIJOS EKONOMINĖS INFORMACIJOS SUVESTINĖ

2023 m. lapkričio mėn.

Pokytis lyginant su ankstesnių metų gruodžio mėn.	42.59	98.20	51.06	
Metinis pokytis	42.25	136.02	54.62	
Vidutinis pokytis per 12 mėn.	53.15	128.94	38.94	
<p>Pastaruosius kelis metus 2021-2023 m. fiskalinė politika buvo neatsakinga, reikėjo situacijos pertvarkos ir ji buvo padaryta – infliacijos suvaldymo priemonės, fiskalinės drausmės įvedimas (palūkanų normos didinimas iki 40 proc., PVM mokesčių korekcijos) sudarė prielaidas mažinti vidaus vartojimą (mažėjant vartojimui atitinkamai mažėjo ir importas 5.6 proc. lyginant su ankstesniais š.m. mėnesiais (iki 28,9 mlrd. USD)) ir nors skaičiai vis dar dideli lyginant su praėjusių metų analogiškais mėnesiais, šiais metais vaizdas gerokai geresnis nei 2022 m. 2023Q3 ekonomika sustojo, investicijos atsigavo (turimos omenyje ne investicijos į kapitalą, bet investicinių fondų investicijos į vertybinius popierius), namų ūkių vartojimas traukiasi. Mėnesinė infliacija taip pat traukiasi – lapkritį 3 proc. ir tai daugiausia dėl energijos subsidijų, jei jų nebūtų, būtų dar mažesnė. Eksportas kilo 5,2 proc. ir sudarė 23 mlrd. USD. Taigi lapkritį šalies užsienio prekybos deficitas sumažėjo 32,6%, lyginant su 2022-11, iki 5,9 mlrd. USD. Prekybos deficitas mažėja ketvirtą mėnesį iš eilės. 2023 m. sausio–lapkričio mėnesiais TR eksportas siekė 232,9 mlrd. USD, +0,7% daugiau nei praėjusiais metais, o importas sumažėjo 0,5% iki 332,8 mlrd. USD. Importas metų pradžioje TR buvo išaugęs iš dalies ir dėl to, kad labai buvo pakilęs aukso supirkimas – taip turai tradiciškai reaguoja į ekonominę krizę, tačiau jei vartotojai patikės, kad ekonominė situacija šalyje stabilizuojasi, aukso importas grįš į įprastą lygį.</p>				TVF atstovybė TR AnadoluAjansi
Pramonės sektorius				
<p>Automobilių pardavimas Turkijoje, palyginti su 2022 m., išaugo 60,8% ir sausio-lapkričio mėnesiais pasiekė rekordinį 1 mln. Per pirmuosius 11 2023 m. mėnesių šalyje buvo parduota 1,07 mln. lengvųjų automobilių ir lengvųjų komercinių transporto priemonių. Buvo parduoti net 840 925 lengvieji automobiliai (+66,2% lyginant su 2022 m. analogišku laikotarpiu). Lapkričio mėn. parduota 115 040 transporto priemonių (+39,8% 2022-11), iš jų 91 424 lengvieji automobiliai (+ 54,4% 2022-11).</p>				AnadoluAjansi
Inovacijos				
<p>2022 m. TR užėmė 12 vietą Europoje pagal investicijas į startuolius, o Stambulas - 6 vietą tarp Europos miestų. Be to, Stambulas užėmė 2-ąją vietą žaidimų industrijoje visoje Europoje, nedaug atsilikdamas nuo Londono. A. Burak Daglioglu, TR investicijų biuro prezidentas, pažymėjo, kad technologijų įmonės Turkijoje per pastaruosius trejus metus pritraukė apie 3,5 mlrd. USD investicijų, kurių nemaža dalis – iš užsienio. Praėjusiais metais Turkijoje registruoti 277 startuoliai (2021 m. – 255). Bendra šių sandorių vertė per dvejus metus išaugo nuo 1,4 mlrd. iki 1,84 mlrd. USD. Iki 2019 m. TR nebuvo nei vieno vieneragio – tačiau 2020 m. atsirado šešios tokios įmonės, tarp jų - „Getir“, „Dream Games“, „Hepsiburada“, „Trendyol“, „Peak Games“ ir „Insider“. Per devynis 2023 m. mėnesius į TR startuolius buvo investuota 154 mln. USD.</p>				AnadoluAjansi
Finansai				
<p>Kredito reitingų agentūra <i>S&P Global</i> patikslino savo prognozę dėl Turkijos iš stabilios į teigiamą ir patvirtino šalies reitingą „B“.</p>				AnadoluAjansi
<p>Turkijos kredito rizikos apskaitimo lygis pasiekė 330 punktų, lyginant su 700 gegužę. Visgi investuotojai, kurie ryžtasi Turkijoje investuoti liromis turi prisiimti nuvertėjimo riziką. Pajamos iš dviejų metų obligacijų pakilo (metų pradžioje bankai vengė pirkti obligacijas, nes buvo nuostolingos - siūlomos 10 proc. palūkanos palyginus su 60 proc. infliacija, dabar 10 m. indėliams siūlomos 25 proc. palūkanos, tai jei politika išliks tokia, kokia yra, ir bus pasiektas vienaženklis infliacijos rodiklis, investicinė grąža bus patraukli fondų investuotojams). Taigi investicijos į vertybinius popierius atsigauja ir galimai po savivaldos rinkimų kovą, dar labiau pakils tų investuotojų sąskaita, kurie dar nusprendė likti atsargūs. Tuo</p>				TVF atstovybė TR PB

AKTUALIOS TURKIJOS EKONOMINĖS INFORMACIJOS SUVESTINĖ

2023 m. lapkričio mėn.

tarpu norint atgaivinti investicijas į kapitalą, tik makroekonominių rodiklių nepakanka, tokioms investicijoms svarbūs globalesni veiksniai – valstybės užsienio politika, santykiai su kitomis didžiosiomis pasaulio ekonomikomis, Turkijos atveju tai pirmiausia JAV ir ES.			
Tai, kad pastaruosius kelis mėnesius lira išlieka stabili dolerio atžvilgiu, nepaisant infliacijos augimo, rodo liros stiprėjimą. Liros stiprėjimas Turkijos ekonomikai sukels kitą iššūkį – eksportuotojams reikės atrasti kitų būdų išlikti konkurencingais.			TVF atstovybė TR
Turkijos centrinis bankas paskelbė apie rekordines bendrąsias atsargas – 140,1 mlrd. USD. Užsienio valiutos atsargos sudarė 93,23 mlrd. USD, o aukso atsargos siekė 46,92 mlrd. USD, t.y. 1,4 mlrd. Atsargos didėja 16 savaičių iš eilės, o tai yra ilgiausias didėjimo laikotarpis nuo 1987 m., kai buvo pradėti rinkti duomenys.			AnadoluAjansi
Susisiekimas			
2023 m. sausio–lapkričio mėnesiais per Turkijos oro uostus keliavo beveik 200 mln. keleivių, įskaitant tranzitinius keleivius (+18%, ir viršijo priešpandeminį 195,5 mln. lygį). Vidaus keleivių skaičius nuo sausio iki lapkričio išaugo 16,7% iki 84,4 mln. Per pirmuosius vienuolika šių metų mėnesių tarptautiniais skrydžiais skrido apie 115,3 mln. keleivių (+19,2% lyginant su 2022 m.). Turkijos oro uostai aptarnavo daugiau nei 2 mln. lėktuvų, įskaitant kertančius TR oro erdvę, iš jų 804 381 buvo vidaus skrydžiai, o 759 649 – tarptautiniai (+15,3% nei 2022 m. analogišku laikotarpiu). Krovinių srautas per 11 mėnesių sudarė 3,8 mln. t (+ 0,6% lyginant su 2022 m.). Keleivių srautas judriausiame Turkijos oro susisiekimo centre, Stambulo oro uoste, sausio-lapkričio mėnesiais išaugo 19% per metus iki 70,4 mln. Antras pagal judrumą Turkijos centras, Sabiha Gokcen oro uostas, esantis Stambulo azijinėje dalyje, aptarnavo 33,9 mln. keleivių (+21%).			AnadoluAjansi
<i>Turkish Airlines</i> lapkričio mėn. perskraidino 6 mln. keleivių, + 4,1% daugiau nei prieš metus. Vietų užimtumas skrydžiuose siekė 80,4% – 84,4% vidaus ir 79,9% tarptautiniuose (2022 m. lapkritį buvo 83,1 proc.). Pervežtų krovinių ir pašto siuntų apimtys per metus išaugo 11 proc. iki 153 500 t lapkritį. Bendras <i>Turkish Airlines</i> keleivių skaičius sausio–lapkričio mėnesiais išaugo 16,6% iki 77,3 mln. Per pirmuosius 11 šių metų mėnesių bendras apkrovos koeficientas kasmet padidėjo 2,3 punkto iki 82,8%. <i>Turkish Airlines</i> skraido 339 kryptimis ir turi 487 orlaivių, įskaitant keleivinius ir krovinius lėktuvus.			AnadoluAjansi
<i>Turkish Technic</i> , <i>Turkish Airlines</i> techninės priežiūros, remonto ir kapitalinio remonto padalinys, sudarė susitarimą su <i>Swiss International Air Lines</i> dėl <i>Airbus A330</i> orlaivių priežiūros paslaugų. <i>Turkish Technic</i> teikia techninės priežiūros, remonto, kapitalinio remonto, inžinerijos ir perkonfigūravimo paslaugas, įskaitant PBH (<i>power-by-the-hour</i>) priežiūrą, daugeliui vietinių ir tarptautinių klientų penkiuose aptarnavimo centruose.			AnadoluAjansi
<i>Turkish Airlines</i> ir <i>Riyadh Air</i> , antrasis Saudo Arabijos vežėjas oru, pasirašė bendradarbiavimo susitarimą, siekdami išplėsti kryptis ir sustiprinti partnerystę. Sandoris įsigalios po to, kai <i>Riyadh Air</i> pradės veiklą 2025 m. viduryje.			AnadoluAjansi
Kita ekonominiam bendradarbiavimui aktuali informacija			
Artimiausio pusmečio pagrindinės tarptautinės parodos			TOBB
2024-01-11	Pramogų sektoriaus įranga	Stambulas/ Stambulo parodų centras	
2024-01-16	Viešbučių, baseinų įranga	Antalija/ Antalijos parodų ir kongresų centras	
2024-01-23	Baldai	Stambulas/ Tūyap parodų centras / Stambulo parodų centras	
2024-01-30	Agroexpo (agriculture, livestock and poultry)	Izmiras/ Izmiro parodų centras	

Lietuvos ambasada Turkijos Respublikoje

AKTUALIOS TURKIJOS EKONOMINĖS INFORMACIJOS SUVESTINĖ

2023 m. lapkričio mėn.

2024-02-06	Maistas, gėrimai, pakuotės	Antalija/ Antalijos parodų ir kongresų centras	
2024-02-06	Rytų Viduržemio jūros turizmas	Stambulas/ Tūyap parodų centras	
2024-02-13	Horeca (įskaitant įrangą)	Izmiras/ Izmiro parodų centras	
2024-02-15	Host Istanbul (namų įranga, tekstilė, dekoras)	Stambulas/ Tūyap parodų centras	
2024-02-22	Siūlai ir pluoštai	Stambulas/ Tūyap parodų centras	
2024-02-28	Kanceliarinės prekės	Stambulas/ Tūyap parodų centras	
2024-03-06	Žaislai ir prekės vaikams	Stambulas/ Tūyap parodų centras	
2024-03-07	Grožio produktai ir parfumerija	Stambulas/ Lütffi Kırdar Uluslararası parodų ir kongresų centras	
2024-04-04	Solarex (saulės energijos technologijos)	Stambulas/ Stambulo parodų centras	
Pilnas parodų sąrašas			